

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อารีย์ เงินเข้ม (2539) ศึกษาพบว่าการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีคุณภาพนั้น ย่อมเป็นการสร้างรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง ความจริงในข้อนี้ รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ตระหนักและมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการพัฒนาให้เยาวชนของชาติเติบโตขึ้นมาอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ปัญหาสารเสพติดเป็นอุปสรรคสำคัญที่คอยขัดขวางการพัฒนานี้มาโดยตลอด ปัญหาสารเสพติดในปัจจุบันไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าเป็นปัญหาร้ายแรงที่สุดของประเทศไทย ในอดีตที่ผ่านมาผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่คือ ผู้ใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงาน แต่ปัจจุบันผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่คือ เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น คือเป้าหมายสำคัญของผู้ค้ายาเสพติด และหนึ่งในปัญหาที่เป็นสาเหตุในการบ่อนทำลายชีวิตมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ ทั้งผู้สูบและผู้ที่อยู่ใกล้ชิด นั้นคือปัญหาการสูบบุหรี่ (วิชา มหาคุณ, 2551, หน้า 1)

แม้เป็นที่ตระหนักโดยทั่วกันว่า การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และผลกระทบที่เกิดขึ้นมิได้เป็นเพียงพฤติกรรมปัญหา หรือความรับผิดชอบส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ได้ส่งผลถึงรัฐหรือสาธารณะที่จะต้องสูญเสียทรัพยากร งบประมาณในการเยียวยารักษาผู้ป่วยที่เป็น โรคเนื่องมาจากการสูบบุหรี่ (บัวพันธ์ พรหมพักพิง, และคนอื่น ๆ, 2550, หน้า 71) เนื่องจากบุหรี่เป็นสิ่งเสพติดที่มีพิษภัยสูง ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงมากกว่า 25 ชนิด โดยองค์การอนามัยโลกรายงานว่าบุหรี่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด มะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งชนิดอื่น ๆ โรคถุงลมโป่งพอง และโรคระบบทางเดินหายใจอื่น ๆ รวมถึงยังเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดได้มากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ (กาญจนา สุริยะพรหม และรังสรรค์ ตั้งตรงจิตร,

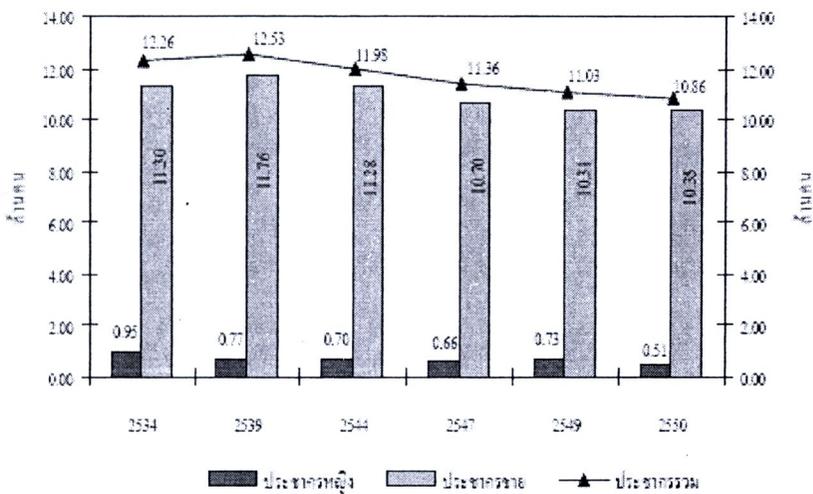
2550, หน้า 77; มุณิชิตรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2551, หน้า 8) นอกจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวผู้สูบบุหรี่ดังกล่าวแล้ว ผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่โดยตรงแต่เป็นการได้รับควันบุหรี่จากผู้อื่นก็ถือว่าอยู่ในภาวะเสี่ยงจากการเกิดโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่าง และโรคติดเชื้อในช่องหูสูงขึ้น อัตราการเติบโตของปอดลดลง (ปรียาพร ชูเอียด และนรลักษณ์ เอื้อกิจ, 2550, หน้า 45) และถ้าเด็กยังอยู่ในครรภ์มารดาได้รับควันบุหรี่มือสองจะทำให้ทารกตายในครรภ์ การคลอดก่อนกำหนด ทารกมีน้ำหนักแรกคลอดต่ำกว่าทารกปกติ เด็กอาจมีความผิดปกติระบบประสาทตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เรียนรู้ช้า หรืออาจปัญญาอ่อนได้ (กระทรวงสาธารณสุข, กรมการแพทย์, 2543, หน้า 21) และนอกจากการสูบบุหรี่จะก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว การสูบบุหรี่ยังมีความเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดอื่น ๆ ด้วย เพราะบุหรี่เป็นสารเสพติดให้โทษขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การใช้สารเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงชนิดต่าง ๆ ได้มีการสำรวจการใช้ยาเสพติดและทัศนคติที่มีต่อยาเสพติดของนักเรียนไทย พบว่านักเรียนที่ติดยาเสพติดส่วนมากจะเริ่มจากการสูบบุหรี่ก่อนทั้งสิ้น เท่ากับว่าการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นจะนำไปสู่การใช้ยาเสพติดอื่น ๆ (ฝน แสงสิงแก้ว, 2542) นอกจากนี้ นิตยาภรณ์ ค้างเรือง (2540) ได้ศึกษาและอธิบายว่าถึงแม้การสูบบุหรี่เป็นปัญหาที่กำลังทวีความรุนแรง และเป็นที่ยอมรับกันว่าบุหรี่มีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแต่ประชาชนก็ยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเรื่องของการสูบบุหรี่ และฉัฐพงศ์ พุดหล้า (2540) ศึกษาพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาจัดเป็นเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่มีการสูบบุหรี่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบันนี้

ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติ 2 ฉบับ เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการบริโภคยาสูบ คือ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งห้ามการโฆษณาบุหรี่ทุกชนิดและห้ามการส่งเสริมการขาย และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ ซึ่งห้ามการสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะหรือสถานบริการที่จะช่วยแก้ปัญหาแก่ผู้ประสงค์จะเลิกบุหรี่ โดยกฎหมายทั้ง 2 ฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบของรัฐบาลและสามารถมีอิทธิพลต่อผู้มีหน้าที่ออกกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบในการเฝ้าระวังการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย (ชูชัย ศุภวงศ์, 2550, หน้า 75; ลักษณะ เต็มศิริกุลชัย, มณฑา

เก่งการพานิช, ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสาโรจน์ นาคจู, 2550, หน้า 245)

ปัจจุบันได้มีหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในการปราบปรามควบคุมการสูบบุหรี่โดยตรงและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกันปราบปรามอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันและลดการสูบบุหรี่ในเด็กและเยาวชน หากได้รับผลสำเร็จ จะมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราการตายและอัตราป่วยจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ (ลักษณะ เต็มศิริกุลชัย และคนอื่นๆ, 2550, หน้า 220) แต่บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ก็มีความพยายามที่จะเข้าถึงเยาวชนเพื่อให้เยาวชนกลายเป็นลูกค้าสูบบุหรี่ สุขภาพของเยาวชนทั่วโลกจึงตกอยู่ในภาวะความเสี่ยง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่คนไทยทุกคนจะต้องร่วมมือกันป้องกันและปลูกฝังให้ทุกคนในสังคมหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากการสูบบุหรี่ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และสถาบันที่จะปลูกฝังให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจถึงพิษที่ร้ายแรงของสารเสพติด รู้เท่าทันผู้ที่มาชักชวนได้ก็คือ ครอบครัว และ โรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด โดยเฉพาะโรงเรียนจัดว่าเป็นสถานการศึกษาที่เป็นศูนย์รวมของเยาวชนผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ และมีโอกาสตกเป็นทาสของบุหรี่ได้มากที่สุด (เครือข่ายครูมัธยมแห่งประเทศไทยเพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2551, หน้า 1)

จากรายงานสถานการณ์การบริโภคยาสูบของประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ. 2534-2550 พบว่า จำนวนและอัตราสูบบุหรี่ประจำของเยาวชนทุกกลุ่มอายุลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 12.26 ล้านคน เป็น 10.86 ล้านคน (ร้อยละ 11.42) โดยเป็นเพศหญิงมีแนวโน้มลดลงมากกว่าเพศชายจาก 0.95 ล้านคน เป็น 0.51 ล้านคน (ร้อยละ 46.46) ขณะที่เพศชายมีจำนวนลดลงจาก 11.30 ล้านคน เป็น 10.35 ล้านคน (ร้อยละ 8.47) ดังภาพ 1

ภาพ 1 จำนวนผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบันที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2534-2550

ที่มา. จาก สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2534-2550 (หน้า 15), โดย ศรัณญา เบญจกุล, มณฑา เก่งการพานิช, ลักขณา เต็มศิริกุลชัย, ณิชวุฒ เทศขยัน, สาโรจน์ นาคจ, 2551, กรุงเทพมหานคร: เจริญมั่นคงการพิมพ์.

จากรายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประเทศไทย พ.ศ. 2534-2550 ที่ผ่านมา กล่าวได้ว่าการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและควบคุมการบริโภคยาสูบประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง กล่าวคือสามารถลดจำนวนผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่ได้ บ่งชี้ว่าประชากรที่เสพติดบุหรี่แล้วนั้นก็ยังคงเสพติดต่อไป

กาญจนา สิงห์ภู, สุกานดา อริยานุชิตกุล, กฤติกา สุวรรณรุ่งเรือง และจินตนา บุญจันทร์ (2550, หน้า 355) กล่าวถึงผลการศึกษาความชุกของการติดบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ พ.ศ. 2549 พบว่าสาเหตุของการสูบบุหรี่และการดื่มคืออยากลอง ในจำนวนของผู้สูบบุหรี่พบที่มีการติดสารนิโคติน ร้อยละ 60.78 ขณะที่ ญัฐินี จันทร์ก้อน (2544) กล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยพฤติกรรมสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยทั่วประเทศ พบว่าเหตุผลที่สูบบุหรี่คือได้รับอิทธิพลจากเพื่อนสนิท โดยครั้งแรกที่สูบบุหรี่นั้นเกิดจากการชักนำของเพื่อน และหัดสูบบุหรี่แรกที่บ้านเพื่อน ส่วนเหตุผลรองลงมาคือ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ความเชื่ออำนาจภายในตน

เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และจำนวนเพื่อนที่สูบบุหรี่ (ผกาวิไล พรหมนุช, โสภิติน แสงอ่อน และรุจา ภูไพบูลย์, 2549 หน้า 49) และธวัชชัย เกสรสุขคนธ์ (2541) ได้ศึกษาพบว่าสาเหตุของการติดสิ่งเสพติดของนักเรียนเพราะขาดความอบอุ่นจากครอบครัว

จึงเห็นได้ว่า เหตุผลที่สำคัญของการตัดสินใจสูบบุหรี่มาจากทั้งตัวเยาวชนเอง และกลุ่มเพื่อน ดังนั้นวิธีการที่จะสามารถช่วยแก้ปัญหาการสูบบุหรี่ได้คือ การหลีกเลี่ยง โดยเฉพาะการเน้นที่ตัวบุคคล ซึ่งเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพในตนเอง ดังที่ จิตรา ธนสารเสถียร (2541) ได้ศึกษาและพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเสพติด และทัศนคติต่อการป้องกันสิ่งเสพติดมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับทักษะการปฏิเสธสิ่งเสพติด สอดคล้องกับ เจษฎา เปรมโต (2545) พบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองและได้ปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอ คือ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด การหลีกเลี่ยง การคบหาเพื่อนที่ชักชวนไปในทางเสื่อมเสีย มีการเล่นกีฬา อ่านหนังสือ ปลูกต้นไม้ มีสติไตร่ตรองปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ มีการปฏิเสธไม่รับบุหรี่ หรือยาเสพติด จากเพื่อนสนิทหรือคนแปลกหน้า และจักรกริช บุญนำ (2546) ได้ศึกษาพบว่า ภูมิหลังของครอบครัวที่มีความรักและความเข้าใจ การเลี้ยงดูให้รู้จักการรอคอย การรู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักแยกแยะสิ่งดีชั่ว มีความรักตัวเอง มีความอดทนอดกลั้นและควบคุมตนเองได้ ประภาศรี ทรัพย์ชนสมบุรณ์ (2546) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด การรับรู้ความรุนแรงของการเสพยาเสพติด การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเสพยาเสพติด มีพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ นันทิษา ภาษา (2550) ได้ศึกษาพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการสูบบุหรี่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่

จะเห็นได้ว่าปัญหาการสูบบุหรี่ของเยาวชน เป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งรีบ โดยเฉพาะปัญหาการสูบบุหรี่ในโรงเรียนนั้นเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องให้ความเอาใจใส่และแก้ไขโดยด่วน สืบเนื่องจากเยาวชนในโรงเรียนเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ไม่ควรที่จะสูญเสียไปเนื่องด้วยสาเหตุจากการสูบบุหรี่ และการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลได้โดยถาวรนั้นบุคคลจะต้องมีความรู้และตระหนักถึง

ผลเสียของการสูบบุหรี่จะมีผลทำให้บุคคลเกิดความหวาดกลัวอันตรายที่จะเกิดแก่ตน และมีการปฏิบัติหรือมีทักษะในการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องจากการศึกษาของ วรณา สาริยาชีวะ (2541, หน้า 5) ซึ่งได้ศึกษาแนวคิดแบบแผนความเชื่อ ด้านสุขภาพของโรเซนสต็อก ที่กล่าวว่าพฤติกรรมการป้องกันโรคของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังนั้นการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด คือการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง โดยพบว่ามีปัจจัย 5 ประการ อันได้แก่ การรับรู้ว่าตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคร้ายหากได้รับควันบุหรี่หรือสูบบุหรี่ รับรู้ว่าโรคเหล่านั้นก่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน มีอันตรายรุนแรงถึงชีวิต การมีทักษะการปฏิเสธ การสื่อสาร และการรู้จักควบคุมตนเอง รวมถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนในกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่

โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 941 คน มีอายุระหว่าง 12-15 ปี นับเป็นเยาวชนที่สำคัญของประเทศ เป็นวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น และเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมีความรักกลุ่มมาก และต้องการให้กลุ่มยอมรับตน จึงเป็นวัยที่อาจถูกชักชวนให้ลองสูบบุหรี่ได้ง่าย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงสนใจที่ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศของนักเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการสูบบุหรี่ ว่าจะสามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงตนเองจากการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ได้หรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันตนเองจากการสูบบุหรี่ รวมถึงพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันการสูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศของนักเรียน ระดับชั้นเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการสูบบุหรี่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 941 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จากนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการสูบบุหรี่
 - 3.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ ด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ระดับชั้นเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการสูบบุหรี่ต่างกัน มีพฤติกรรมกรหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมกรหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ หมายถึง การแสดงออกที่เป็นการกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย

1.1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรครจากการสูบบุหรี่ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการสูบบุหรี่ที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยหรือผลที่เกิดขึ้นถ้าไม่ดูแลรักษา และรู้ถึงผลกระทบที่ตามมา ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม

1.2 การสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การขอร้อง การตักเตือน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

1.3 การควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติตนของนักเรียนโดยใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีการรวมกันที่จะบังคับนิสัยและพฤติกรรมของตนเอง เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งยั่วยุและสถานการณ์กดดันเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

1.4 การปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติตนในการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนจากเพื่อน และหาทางออกเมื่อถูกเข้าชี้หรือสบประมาทได้อย่างเหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงจากการสูบบุหรี่

1.5 การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หมายถึง การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม เช่น เล่นกีฬา อ่านหนังสือ ช่วยผู้ปกครอง ทำงานบ้านปลูกผักสวนครัว เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รวมถึงการทำกิจกรรมในโรงเรียน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

3. ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ เช่น มัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนในแต่ละคนของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มต่ำ มีการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าหรือเท่ากับ 2.00 กลุ่มปานกลาง ผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.01-3.00 และกลุ่มสูง ผลการเรียนเฉลี่ย 3.01 ขึ้นไป

5. อาชีพบิดา หมายถึง อาชีพที่บิดาใช้เลี้ยงชีพในปัจจุบัน

5.1 ข้าราชการ หมายถึง บุคคลที่เป็นข้าราชการและปฏิบัติงานในสังกัดของรัฐบาล

5.2 พนักงานบริษัท หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยงานของเอกชน

5.3 พนักงานรัฐวิสาหกิจ หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในสังกัดรัฐวิสาหกิจ

5.4 ค้าขาย หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพส่วนตัวในรูปของการค้าขายที่ไม่ใช่บริษัทห้างหุ้นส่วน

5.5 รับจ้าง หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพโดยการรับจ้างเป็นรายวัน รายเดือน รวมทั้งบุคคลที่เป็นลูกจ้างของรัฐและเอกชน

5.6 ธุรกิจส่วนตัว หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพส่วนตัวในรูปของบริษัทห้างหุ้นส่วน

5.7 อื่น ๆ หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพที่นอกเหนือจากที่กล่าวมา

6. อาชีพมารดา หมายถึง อาชีพที่มารดาใช้เลี้ยงชีพในปัจจุบัน

6.1 ข้าราชการ หมายถึง บุคคลที่เป็นข้าราชการและปฏิบัติงานในสังกัด
ของรัฐบาล

6.2 พนักงานบริษัท หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยงานของเอกชน

6.3 พนักงานรัฐวิสาหกิจ หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในสังกัดรัฐวิสาหกิจ

6.4 ค้าขาย หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพส่วนตัวในรูปของการค้าขายที่
ไม่ใช่บริษัทห้างหุ้นส่วน

6.5 รับจ้าง หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพโดยการรับจ้างเป็นรายวัน
รายเดือน รวมทั้งบุคคลที่เป็นลูกจ้างของรัฐและเอกชน

6.6 ธุรกิจส่วนตัว หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพส่วนตัวในรูปของบริษัท
ห้างหุ้นส่วน

6.7 อื่น ๆ หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพที่นอกเหนือจากที่กล่าวมา

7. สถานภาพการสูบบุหรี่ หมายถึง สถานะการสูบบุหรี่ในปัจจุบันของนักเรียน
คือ

7.1 นักเรียนเคยคิดอยากสูบบุหรี่

7.2 นักเรียนไม่เคยคิดอยากสูบบุหรี่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนและข้อมูลพฤติกรรม
การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ในการวางแผนดำเนิน
โครงการด้านการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่อไป

2. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียน
หาวิธีการหรือแนวทางการดำเนินงานป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียน